

עלון דברי חיים לפרשיות אחרי מות – קדושים

"אחרי מות שני בני אהרן" [ט"ז, א']

אמרו חז"ל: היו משה ואהרן מהלכים בדרך ונדב ואביהוא מהלכים אחריהם, וכל ישראל אחריהם, אמר לו נדב לאביהוא אימתי ימותו ב' זקנים הללו ואני ואתה ננהיג את הדור, אמר להם הקב"ה נראה מי קובר את מי. ויש לבאר כוונת נדב ואביהוא בדיבורם זה שהיה באמת לשם שמים, שבראותם שבני ישראל מלאים תרעומת ותלונות על משה ואהרן, וחילול ה' גדול נגרם מחמת זה, תלו זאת מפני שההנהגה היא ע"י זקנים, ביד חלשה ורפויה. ולכן אמרו אין תקנה אלא שימותו הזקנים ואנו הצעירים נתפוס את ההנהגה.

ובזה טעו כי "בנין ילדים סתירה וסתירת זקנים בנין" [נדרים מ'] ועד כדי כך חשוב דעת הזקן מהצעיר, שאמרו חז"ל: רשב"א אומר אם יאמרו לך ילדים: בנו בית המקדש אל תשמע להם, ואם יאמרו לך זקנים: סתור בית המקדש, שמע להם מפני שבנין ילדים סתירה וסתירת זקנים בנין.

ולכן הענישם הקב"ה בעונש כה חמור – להורות לדורות הבאים כמה חמורה מחשבה כזו, וההנהגה צריכה להיות דווקא אצל הזקנים גדולי ומאורי הדור, דכמה שהאדם יותר מבוגר וזקן חשוב יותר, והטעם לכך הוא מפני שעם ישראל חכמתם ובינתם היא מהר סיני, ולכן כמה שקרוב יותר למעמד ההוא חכם ונבון יותר, כפי שענינו רואות אשר תורת התנאים והאמוראים והראשונים עמוקים וקצרים, וגנוזים במילים ספורות כל פלפולי האחרונים, וכל זה מחמת שקרובים יותר להר סיני שממנו קיבלו את התורה ויונקים יותר מהשורש ומכוונים לאמת. אמנם אצל אומות העולם אדרבה הצעיר מכובד יותר מהזקן, מפני שחכמתם היא מכוחות עצמם, ולכן הצעיר מעולה מהזקן.

רבי יהודה צדקה זצ"ל

"ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה' וגורל

אחד לעזאזל" [ט"ו, ח']

מתיאור המצוות הנעשות בב' השעירים אפשר להתעורר לרעיון נפלא, כמו שכותב רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל בספרו במעגלי השנה:

נתאר לעצמנו את ב' השעירים מובאים ביום הכיפורים לבית המקדש. שניהם שווים במראה, בקומה, בדמים, ולקייחתן כאחד. והנה בא הכהן הגדול, טורף בקלפי ומעלה בידו ב' גורלות. על גורל הא' כתוב "לה", ועל השני כתוב "לעזאזל". גורל זה קובע את עתיד ב' השעירים, ומכאן ואילך נפרדות דרכיהם. השעיר אשר עלה עליו הגורל לה', עולה לקרבן. שוחטים אותו בקדושה ובטהרה, הדם הניגר ממנו נאסף לתוך כלי

ומובא אל תוך קדשי הקדשים, שם מזים אותו בין הבדים. אח"כ מזים מהדם גם על הפרוכת, ועל מזבח הזהב. עור השעיר, הבשר ופרשו נשרפים באש מחוץ למחנה במקום טהור. ואילו השעיר השני אינו עולה לקרבן אלא – "יעמד חי".

והנה לו היה שעיר זה בעל מחשבה, יתכן שהיה שמח מאד על שנפל בחלקו להישאר חי ולא להישחט ולהישרף. לו היה שעיר זה עורך השוואה בין מצבו לבין מצב רעהו השחוט, עשוי היה לבוא לידי התרוממות וגאווה. היה מביט לעבר חבירו ואומר: ראו מה ביני לבינו! הוא אמנם עלה על המזבח הקדוש, אך איבד את חייו – ואילו אני חי וקים! וכאשר היו מוליכים אותו לעבר ההרים שמחוץ לירושלים היה מוסיף יוהרא על יהירותו, ומתמלא שמחה על ש"זוכה" לצאת מן התחום הצר של בית המקדש, וצועד לו בעולם החופשי. רגע השיא בהצלחתו היה נחשב בעיניו – העת שבו היו מעלים אותו על הצוק. בגרון נטוי היה עומד שם במרומי הסלע ושולח מבט נוסף של בוז וחמלה גם יחד לעבר רעהו הזבוח.

מאליו יובן, שאילו ידע השעיר את הסיבה האמיתית מדוע מובא אל הצוק, ואילו היה חש את אשר צפוי לו תוך זמן קצר ביותר, לא היה נתפס למחשבות אלו. אשליותיו ותחושת ההצלחה המדומה מתנפצות בסופו של דבר עלי סלע. דחיפה קלה לעבר המדרון התלול מרסקת את איבריו, והם מתפורים לכל עבר. אז ידעו הכל מי הוא המאושר האמיתי.

תיאור זה יכול להוות ביטוי לענין הבחירה החפשית. ב' דרכים שוות פתוחות בפני כל א' מישראל. הדרך האחת היא דרך התורה והמצוות – היא מובילה את ההולכים בה ומקרבת אותם אל ה'. הדרך השנית היא דרכם של אלה החיים חיי חולין הלהוטים אחרי תאוות העולם הזה, ורחוקים מקיום מצוות התורה. הדרך הראשונה דורשת אמנם לעתים ויתור על רצונות מסויימים, הגבלות שונות הבאות מכח התורה, אך זוכים אלו לאושר אמיתי בעולם הזה ובעולם הבא, ואילו הם שבחרו לעצמם דרך של פריקת עול, אמנם נדמה לעין שיש להם חיים מאושרים, ולעיתים נדמה שהם צודקים, וחייהם יפים ונעימים יותר. אך סופם רע ומר! ואז יתברר לכל מי מב' המחנות היה חי באושר אמיתי, פריחת הרשעים הינה רגעית בלבד, כפריחת השעיר המשתלח לעזאזל שבין רגע תם ונשלם. אמנם פריחת הצדיק לעולם ועד – "צדיק כתמר יפרח... עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו".

רבי שמשון רפאל הירש

כתב רש”י: מגיד שאינו משמש לפנים בח’ בגדים שהוא משמש בהם בחוץ שיש בהם זהב, לפי שאין קטגור נעשה סניגור [שבגדי הזהב מזכירים את חטא העגל שנעשה בזהב], אלא בארבעה בגדים ככהן הדיוט וכולן של בוך.

ולכאורה תמוה מדוע ציוותה התורה שהכהן גדול ישתמש כלל בבגדי זהב ולהחליף כמה פעמים לבגדי לבן, עדיף שישתמש רק בבגדי לבן לכל היום, ולא היה נזכר הזהב כלל ועיקר ביום הדין בשעה שישראל זקוקים לרחמים, ואין קטיגור נעשה סניגור?

אלא כתב רבי זלמן סורוצקין זצ”ל: הנה בימים האחרונים רבו המתחסדים המראים את עצמם כאוהבי ישראל, ה’ ישמרנו מאוהבים כאלה, וקוראים תגר אחר כל מוכיח בשער המוחה על פריצות הדור, ואומרים אותם המתחסדים שאסור ללמד חובה על ישראל, ותולין את עצמם באילן הגדול רבי לוי יצחק מברדיטשוב שדרכו היה ללמד זכות על ישראל [כמוכן לפני הקב”ה בתפילותיו וטענותיו], וממילא כל המרבה ללמד זכות הרי הוא משובח, והגיע הדבר עד כדי ביטול מצות תוכחה.

ולאמיתו של דבר, אין ספק שאם אנו רואים איש או אשה עוברים על דת משה וישראל, חייבים למחות בו עד כמה שאפשר, וכן חייב כל רב בישראל ומוכיח בשער להגיד לעם ישראל פשעם ואפילו ביום הדין, וה”לימוד חובה” הזה, הוא אדרבה זכות לישראל שע”י כן מקרב לבם לאביהם שבשמים.

במה דברים אמורים? כשהמוכיח מדבר אל העם או אל יחיד, אבל בשעה שמדבר או מתפלל לפני הקב”ה, אז עליו ללמד זכות על ישראל אע”פ שחטאו, ולמצוא תירוצים על עוונותיהם ופשעיהם, אפילו בדרך עקלתון ודרכים רחוקות, ותמיד צריך לחפש זכויות ולדבר טוב על ישראל לפני הקב”ה.

וזהו שאנו רואים בבגדי כהן גדול ביום הכיפורים, שבשעה שהוא עובד בעזרה המלאה כהנים וישראלים, שבאו לראות בעבודה בבית אלוקינו ביום הקדוש, אז לובש הכהן גדול את בגדי הזהב שלו, ואע”פ שעל ידי זה הוא מזכיר את חטא העגל אין בכך כלום, אדרבה יראה העם ויזכור את אשר הקציפו את ה’ בחורב ויבושו וישבו אל ה’.

אבל בשעה שנכנס הכהן גדול לפני ולפנים במקום שאסור לשום אדם להיות שם, שנאמר ”וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקודש עד צאתו” ומתפלל שם הכהן גדול על העם לבדו ואין איש שומע, אז בוודאי אין מצות תוכחה, ועליו למצוא כל מיני תירוצים ואמתלאות לחפות על עוונותיהם, וללמד עליהם זכות, ומכל שכן לסלק כל דבר המזכיר את עוונותיהם לפשוט בגדי הזהב שממנו נעשה העגל,

וללבוש בגדי בוך לבנים סימן למחילת עוונות.

אזנים לתורה

”ואהבת לרעך כמוך” [י”ט, י”ח]

שלמה המלך אמר במשלי: ”כמים פנים לפני כן לב האדם לאדם”, כפי הערך שיאהב את חברו, כן יוסיף חברו אהבה אליו.

לכאורה יש להתבונן מדוע שלמה המלך החכם מכל אדם, כיון שרצה לתת לנו דוגמא כיצד יכול אדם לראות את עצמו, ובוה נלמד כיצד משקיף ללבו של הזולת, א”כ מדוע לא הביא דוגמא ברורה יותר, לרואה עצמו במראה מלוטשת, שהמסתכל בה רואה את עצמו בצורה ברורה יותר מאשר במים, ולמה תפס דוגמת המים?

אלא, חכמה גדולה אמר בזה שלמה המלך, דהנה אדם הרוצה לאהוב את חברו אהבה אמיתית מוכרח הוא קודם להיכנע ולהשפיל את עצמו אליו, ואז יוכל לחול עליו אהבת חברו, שאם הוא יחזיק עצמו ברום המעלות נגד חברו, יקשה עליו לאהוב אותו, שכן הוא טבע האדם. וכן כאשר ישנה מריבה בין רעים ושונאים זה את זה, הפתרון היעיל ביותר כדי להביא את האהבה ביניהם, רק כאשר ישפיל כל אחד דעתו לזולתו.

והנה המסתכל במראה יכול לעמוד בקומה זקופה ולראות את עצמו, אמנם הרואה את עצמו במים אינו יכול לראות אלא אם כן משפיל קומתו ומתכופף למול המים, ואז יוכל לראות פניו, וזה שדימה שלמה אהבת רעים לראיה – ”כמים הפנים לפני כן לב האדם”.

והנה כתוב במדרש על הפסוק ”ואהבת לרעך כמוך” – השפל לרעך. ביאר בספר דברי אליהו, בשם הרבי מבעלז, אותיות הסמוכות ל”רעך” הם אותיות ”שפל”, וזה שאמר המדרש כיצד תוכל לקיים את מה שאמרה תורה ”ואהבת לרעך כמוך” – הטפל לרעך, היינו תשפיל עצמך נגדו ואז תוכל לאהבו.

בעוד אופן ביאר רבי חיים מוואלזין כוונת הפסוק ”כמים הפנים לפני כן לב האדם לאדם”, דהנה כשאדם עומד מול חברו, השמאל שלו הוא ממול הימין של חברו, והימין שלו הוא ממול השמאל של חברו, והנה הימין מבטאת כח, חוזק, והשמאל – את החלישות.

באופן טבעי, כשאדם מסתכל על השני, מביט עם כל העוצמה שלו על השמאל של השני – כלומר על החולשות והחסרונות שלו. ובנוסף מביט עם הצד החלש שלו על הימין של השני – כלומר על מעלותיו.

אמר שלמה המלך: כמו שאדם מסתכל במים ואז הימין עומדת מול הימין, והשמאל עומדת מול השמאל – כן לב האדם לאדם, כן באופן כזה צריך להסתכל על חברו, עם הימין על המעלות שלו ועם השמאל על החסרונות שלו...

אוצרות התורה

שבת שלום!

י”ל לע”נ סנדרין מרים בת לידיה רבקה ז”ל. ת.נ.צ.ב.ה.

לכל ענייני העלון נא לפנות ל: kosssover@gmail.com